

Jakob, [Mina]

po usmiljenju božjem in apostolskega sedeža milosti
knezoškof ljubljanski,

vsem vernikom svoje škofije pozdrav in blagoslov od Gospoda in Izveličarja našega Jezusa Kristusa!

Predragi v Gospodu! Pred nekaterimi leti sem vam pokazal, kako velik greh je kriva prisega in kako strašni so njeni nasledki.

Da bi bila pač moja tedanja beseda povsodi padla na rodovitna tla in da bi od tedaj v tej škofiji ne bilo več ne ene krive prisega, ne v zasebnem življenju, ne v javnem življenju pred sodnijo; da bi ne bilo nikogar več, ki bi si bil nakopal prokletstvo krive prisega na svojo glavo in svojo hišo!

V svojem letošnjem postnem pastirskem listu hočem vam govoriti o nekem drugem grehu, ki se stori večinoma tudi, kakor kriva prisega, z jezikom, in kateremu tudi velja, kakor krivi prisegi, posebna božja zapoved. Krivo prisego prepoveduje druga, greh, o katerem vam sedaj iz pregovorim, pa osma božja zapoved.

Osma božja zapoved se glasi: „Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega.“

S to zapovedjo se prepoveduje: 1. krivo pričevanje; 2. laž in hinavščina; 3. vsak greh zoper bližnjega čast in dobro ime. Pomuditi se hočemo pri zadnji točki: pri grehu zoper bližnjega čast in dobro ime.

1. V navadnem življenju se ljudje ne zmenijo veliko za te grehe. Šaj vidimo, koliko in kako pogosto, kako lahkomišno in brezmiselno, pa tudi, kako premišljeno in kako peklensko hudobno se greši prepogosto zoper čast bližnjega. In vendar je reč, o kateri govorimo, silno važna. To razvidite že iz tega, da je gospod Bog v varstvo človekove časti dal posebno zapoved.

In zares, čut za čast in dobro ime je eden najvažnejših darov, kar jih je Bog človeku podelil. Važen je za vsakega človeka posebej; in važen za človeka v njegovem družabnem življenju.

Ta čut se kaže v skrbi za dobro ime. Ta skrb pa, skrb: „kaj bodo ljudje o meni mislili?“

kakšno mnenje bodo o meni imeli?“ je kaj mogočna bramba zoper hudo, obramba nramnega, poštenega življenja. Prav pogosto bo v težki skušnjavi znabiti ravno ta misel obvarovala pred padcem; prav pogosto bo tudi človeka, ki je padel, ravno ta misel najprej zopet vzbudila in vzdramila, da se vzdigne ter začne zopet pošteno živeti. Dokler tli v človeku le še iskrica čuta za dobro imé, smemo še vedno upati. Človek pa, kateremu poštenje ni nič mar, in katerega ni več sram, je bitje, ki je zmožno za vsako pregreho, za vsako hudobijo.

Toda ne le to, ako kdo po svoji lastni krivdi zgubi dobro imé, ampak tudi to utegne imeti najbolj škodljive posledice za nramno življenje, ako kdo po tuji krivdi zgubi svojo čast. Ne zgodi se tako redko, da kdo, ki je osramočen vsled tega, ker se razvé kaka njegova napaka, ki je bila doslej neznana, odvrže odslej vso sramožljivost in ves strah pred grehom ter se mu vda odkrito, prosto in brez strahu v strašno lastno škodo in v strašno pohujšanje svojemu bližnjemu. Da, celó to se utegne zgoditi, da koga po krivem obdolžé in oropajo dobrega imena, in da ravno vsled tega obnemore, ko pride vihar na skušnjava. „Omadeževan, akoravno po nedolžnem, sem tako že“, tako si misli, in ker mu tako njegova volja in moč omaga, pade potem morda tem hitreje.

Čut poštenja, skrb za to: „kaj bodo ljudje o meni mislili?“, dobro imé je torej zares imeniten dar božji za vsakega človeka že posebej.

A enako važno je dobro imé za človeka v njegovem družabnem življenju. Ali se ne izogiba vse človeka, ki je v slabem imenu? Ali se mu ne izumikajo celó tisti, ki so bili prej znabiti njegovi najboljši prijatelji ter mu odpovedó svojo sicer tako gostoljubno hišo? In kaj potem nastane zopet iz tega? Nesrečnik, ki je tako izpahnen, pogreša bolj in bolj tolažbo, moč in nramno oporo, katero more dati družba poštenih ljudij, in enkrat osramočen pred svetom, pada znabiti vedno globokeje in globokeje. — Kako težko, ako ne naravnost nemogoče, je dalje starišem, odgojiteljem in predstojnikom, vspešno spolnovati dolžnosti svojega stanú, ako je trpelo njihovo dobro imé, in ako je to znano njihovim otrokom, gojencem in podložnikom. — In dalje,

ali se more — ne rečem: kak obrtnik — ali se more brez dobrega imena obdržati dalje časa na svojem mestu tudi le priprost posel, če se mu sploh posreči tako mesto dobiti?

Človekova nramna in gmotna sreča, kakor tudi njegovo stanje in delovanje med ljudmi je torej zares prav posebno odvisno od tega, kako čuti in skrbi za svoje dobro imé, v zvezi s tem pa tudi od tega, kako se od druge strani varuje bližnjega dobro imé. Z drugimi besedami: čut za čast, ki ga je vsadil Stvarnik v srce človekovo in ki človeku že po naravi nemogoče stori, da bi mu ne bilo nič mar to, kaj ljudje o njem sodijo, ta čut je v roki božji mogočno sredstvo za njegovo časno in večno srečo; v človeku pa je, kakor nek glas, s katerim nehoté priznava, da je vstvarjen za kaj višjega, da je vstvarjen za nramno dobro, za Boga, ki je vir, predpodoba in plačilo vsega dobrega; v zadnjem vzroku je le nek drug način, kako se kaže vest, ta oznanjevalka božja v srcu človekovem.

Iz tega pa razvidite, zakaj je dal gospod Bog v varstvo človekove časti posebno zapoved, namreč osmo, kakor sem vam omenil že v začetku. Grehi zoper čast bližnjega in dobro imé merijo namreč naravnost na to, da bi onemogočili ali uničili, kar je Bog nameraval za časno ali večno srečo človekovo, ko mu je vsadil v srce čut za čast in dobro imé; in zaradi tega je Bog te grehe tudi naravnost prepovedal.

2. Kateri so pa grehi zoper čast in dobro imé bližnjega? Ti grehi, od katerih pa imenujem le nekatere, so: opravljanje, obrekovanje in podpihovanje; dalje krivo natolcevanje in predrzna sodba.

Kedaj grešimo z opravljanjem? Z opravljanjem grešimo, če brez zadostnega vzroka razodevamo resnične napake bližnjega. Premislimo to natančneje. Pravim, ako razodevamo resnične napake; torej napake, ki niso še znane. Ako govorimo torej o kaki napaki bližnjega s človekom, kateremu je že znana, tedaj se ne pregrešimo z opravljanjem, pač pa mogoče da zoper ljubezen. Isto velja več ali manj tudi, ako povemo komu kako napako, ki je sicer že močno znana, katera pa temu slučajno še ni znana. Ako pa greš ter razodeneš take napake bližnjega, ki so sicer res-

nične, vendar pa neznane, pregrešiš se z opravljanjem in sicer pregrešiš se pred vsem zoper ljubezen.

Ničesar ne občutimo sami tako bridko, kakor ako se kdo loti našega dobrega imena. Ljubi Izvelečar pa pravi: Česar nočeš, da bi se tebi storilo, tega tudi drugemu ne stôri. Ti pa hočeš, da se tvoje dobro ime varuje; toraj bi moral tudi ti varovati dobro imé svojega bližnjega. Ako pa greš ter ga osramotiš s tem, da razodeneš njegove napake, kaj storiš s tem opravljanjem? Ako je ta, kateremu to storiš, tvoj sovražnik, se nedopuščeno nad njim maščuješ; ako je kdo, ki ti ni nič žalega storil in s katerim tudi sicer nisi v nikaki zvezi, ravnaš kakor kak morilec, ki napade nedolžnega popotnika ter ga ubije; ako je končno tvoj prijatelj, pa ravnaš kakor Juda Iškarijot; z ene strani ga poljubljaš in si znabiti ravno kot prijatelj, in edino le kot prijatelj izvedel za njegovo napako, z druge strani ga pa izdajaš s tem, da razodeneš to njegovo napako ter sramotno prelomiš zvestobo in zaupanje.

Pa še na drug način se greši z opravljanjem zoper ljubezen. Greši se namreč tudi z raznovrstnim pohujšanjem, ki se s tem daje.

Kedaj pa dajemo pohujšanje? Pohujšanje dajemo, če smo krivi, da je komu naša beseda ali naše dejanje povod, da greši, ali če ga celó namenoma zapeljemo v greh. Čeprav pri opravljanju poslednjega, namreč namena, koga pohujšati, navadno ni, ali se ne daje s tem tudi sicer marsikak povod za greh? Mislimo si, nekdo pripoveduje sinu, ki je v veliki nevarnosti, da zaide na krivo pot, o kakem neznanem pregrešku njegovega očeta, njegove matere; ali se ne postavlja s tem spoštovanje otrokovo do starišev v veliko nevarnost in ali ne bo sinu morda ravno to povod, da nastopi pot greha, češ: „saj oče in mati tudi nista bila nič boljša“? Ali recimo, da pripoveduješ kaj nelepega, kar pa ni nikomur znano, o svojem bližnjem v kaki družbi; ali ne spelješ s tem morda tudi navzočih, da nemilo sodijo o njem, da radovedno poprašujejo za to in ono, da razprezajo začeti razgovor ali da čutijo vsaj v svojem srcu škodoželjnost, ter da so s tem sokrivi tvojega opravljanja? In ali ne naraste prav pogosto iz na-

vadnega opravljanja tudi pravo obrekovanje, ker se prave napake povečujejo in pretiravajo ali celó izmišljene pridevajo? In kaj še le potem, ako osramočeni izvé, kaj se je zgodilo? Koliko britkosti in tudi morda sovraštva; britkosti in sovraštva zaradi tega, da se je tako grdo ž njim ravnalo, britkosti in sovraštva, da mora trpeti vsled tega morda tudi njegova nedolžna družina zaradi njega, ne, ne zaradi njega, ampak zaradi opravljevca! Ker bi se rad opravičil in opral ali se maščeval, poprime se sedaj morda tudi on s svojimi domačimi opravljanja in obrekovanja; in tako nastane iz enega greha morda cela vrsta drugih. Zraven tega stvar, enkrat razodeta, ne ostane v malem krogu, v katerem se je prvič razglasila, ampak prodere v javnost. S tem pa rase zopet škoda, storjena bližnjemu na časti, rase pa tudi pohujšanje, katero more napraviti razodeta pregreha. In kdo je kriv vsega tega? Ti s svojo trdosrčnostjo, ti s svojim opravljanjem, ti s pohujšanjem, katero si s tem napravil: in tako nimaš na vesti le svojega lastnega greha, marveč tudi grehe vseh tistih, ki so se vdeležili in poprijeli tvojega opravljanja ali ki so sicer trpeli škodo na svoji duši zaradi tega. Kolika odgovornost pred Bogom!

3. Z opravljanjem se pa ne pregrešimo le zoper ljubezen, ampak tudi zoper pravičnost.

Nismo opravičeni odreči bližnjemu svojega spoštovanja ter mu tako odtegniti časti dotlej, dokler ne postane nevreden vsled kake sploh znane napake. Kajti, ker ne vidimo nikomur v srce, moremo in smemo o bližnjem soditi le potem, kar je o njem na zunaj znanega. Dokler torej pogršek bližnjega ni znan in ni raznešen med družbo, dotlej ima tudi pravico tirjati, da ga ljudje spoštujejo. Ker s pogrškom še ni škodoval nikomur drugemu, kot samemu sebi; s pogrškom, ki je neznan, ni še dal nikomur nikakega pohujšanja. Torej tudi nihče nima pravice, mu odtegniti dolžno čast pri drugih; in ako to vendar le stori s tem, da napako bližnjega neopravičeno izvleče na dan ter izdâ skrivnost, katero je izvedel slučajno ali ki mu je bila od dotičnika samega zupana, pregreši se dvakrat in trikrat zoper pravičnost. Greši, ker pripravi bližnjega ob spoštovanje, ki mu pristojna po njegovem družabnem

delovanju; greši, ker ga zaradi neočitne pregrehe izpostavlja očitnemu zasmehovanju; greši, ker izdaja skrivnost. Skrivnost namreč ne preneha biti skrivnost zaradi tega, ker je njen predmet pregreha; ne neha biti skrivnost in zato izključljiva duševna lastnina tistega, čegar skrivnost je; in kdor jo prelomi, stori duševno tatvino, stori krivico. In sicer stori krivico ne le tistemu, ampak sploh celi človeški družbi.

4. Ljudje so namreč od Boga vstvarjeni tako, da so nujno navezani drug na drugega in da drug drugega več ali manj potrebuje; zato govorimo tudi o človeški družbi. Ljudje pa ne morejo skupaj živeti in človeška družba ne more vspevati brez medsebojnega zaupanja. To medsebojno zaupanje pa ne sme biti le znotraj v srcu zaprto, ampak se mora razodevati tudi na zunaj, ako naj uspešno in blagonosno vpliva na skupno človeško življenje. To pa se zgodi s skazovanjem medsebojnega spoštovanja, kar imenujemo čast. Ako bi bilo pa čisto na prosto voljo dano, razglasevati napake bližnjega, moralo bi že edino iz tega vzroka izginiti vse medsebojno zaupanje, naposled pa tudi vse medsebojno spoštovanje, vsa ljubezen in složnost v človeški družbi, in ljudje bi sploh ne mogli živeti skupaj. Opravljanje je zato greh, ki naravnost nasprotuje občenemu blagru.

5. Toda porečeš mi morebiti: „Bližnji je zgubil pravico do dobrega imena zaradi greha. če tudi skritega.“ Tako pač govori človeška strast in kratkovidnost, Bog pa govori popolnoma drugače. Pred vsem govori gospod Bog, da je greh, izdajati skrivnosti bližnjega, posebno, če bi le-ta zaradi tega trpel škodo bodisi v gmotnem, bodisi v dušnem oziru kamor brez dvojbe spada tudi čast, — ali če bi zaradi tega nastalo pohujšanje. — Dalje govori gospod Bog: Jaz nočem smrti grešnikov, temveč, da se spreobrne in živi: in ker to hoče, zato pred vsem prepoveduje, da bi se človeku jemala prevažna dobrot njegovega življenja, to je njegova čast in dobro ime. Bog hoče pač, da se razodene storjeni greh; pa kdo naj ga razodene? Samo tisti, ki je grešil. In kje naj ga razodene? V zakramentu svete pokore. To razodenje pri sv. spovedi pa je Bog zavaroval z najstrožjo skrivnostjo: s spovedno molčečnostjo. Duhovniki

so namreč dolžni pretrpeti prej smrt, kakor najmanjšo stvarico razodeti iz spovedi. Tako skrbi Bog za čast človeka, če je tudi grešil; ali hočeš biti boljši in modrejši, kakor gospod Bog? — Praviš, da je bližnji zaradi svojega, če tudi skrivnega greha, zgubil pravico do spoštovanja. No, potem sam glej, ali še zaslužiš, da te ljudje spoštujejo. Vsaj jaz berem pri sv. evangelistu Janezu: „Ako rečemo, da nimamo greha, sami sebe zapeljujemo, in resnice ni v nas“ (I. Jan. 1, 8.). — Naposled pa te vprašam: Od kod pa imaš pravico, da obsojaš bližnjega in ga, rekel bi, kot za kazen izročaš javnemu zaničevanju? Ali smé morebiti vsakdo, kdor hoče, napasti morileca, ker je zgubil pravico živeti? Ali napasti tatú, ker ima krivično blago? Ali niso za vse to postavljeni sodniki? Zato prepusti sodbo gospodu Bogu, ki edini pozna to, kar je skrito; ti za to nimaš pravice. V trenutku, ko se huduješ zaradi greha bližnjega, sam grešiš; in v trenutku, ko zahtevaš kazen za tujo krivico, sam storiš novo: ko razodevaš skrivnost bližnjega, grešiš; ko zahtevaš za skriven greh javno pokoro, storiš novo krivico.

6. Ali pa potem sploh ne smemo razodevati napak bližnjega? Da, napake bližnjega smemo ali celo moramo razodeti, pa le, če imamo zadosten vzrok, to se pravi, če je to potrebno, da se bližnji poboljša ali da se prepreči še večje zlo. Potemtakem smemo in moramo na primer naznaniti napake otrok starišem, napake podložnikov predstojnikom, napake tistih, ki so si prijatelji, prijateljcem, da se dotični posvaré in poboljšajo. Svariti smemo in moramo torej pred ljudmi, ki na skrivnem zapeljujejo druge v nevero in nečistost; zakaj tisti, ki zgubi vero in nramnost, ima veliko večjo škodo, kakor zapeljivec, ki vsled tega zgubi svojo čast. Hči, dekla, katero zalezuje kdo domačih, bi smela, da, morala to naznaniti na pristojnem mestu, če se drugače ne more ubraniti preteče nevarnosti; priprosto, nedolžno osebo bi smeli, da, morali svariti pred volkom, ki se ji približuje v ovčji obleki in tako dalje.

Pri vsem tem pa moramo gledati na to, da napak bližnjega ne razodevamo iz slabega namena, da bi se maščevali ali potem škodoželjno smejali itd.; dalje, ako sploh drugače ne moremo doseči svo-

jega namena. Kjer torej zadostuje na primer, da bližnjega pokličeš skrivaj k sebi, ga bratovsko posvariš in mu zažugaš, da stvar naznaniš na dotičnem kraju, če se ne poboljša, ne smeš kar tako razodeti napake same. Dalje moramo pri tem paziti, da napake razodenemo edino le tistim, ki so dolžni zlo zabranjevati; napake otrok smemo torej na primer razodevati samo starišem, napake podložnikov samo predstojnikom, nikakor pa ne drugim ljudem. Jednako ne smemo napak, ki so znane v enem kraju, pripovedovati drugod, koder se ne bodo morebiti nikdar razvedele. To pa že zato, ker bi drugače neizrečeno otežili, če ne naravnost onemogočili, da se dotični poboljša. Bližnji namreč živa v kraju, kjer ne poznajo njegovih napak, to dobroto, da lahko prične z lahkim, pogumnim srcem novo življenje. Ravno tako ne smemo z nova pogrevati napak bližnjega, ki so bile morebiti nekdaj znane, zdaj pa so že davno pozabljene in zaradi tega večini sedaj živečih ljudij neznane. Saj se je že dotični človek svoj čas za-nje javno pokoril in zato nima nikdo več pravice, da ga z nova kaznuje in mu z nova nalaga pokoro.

Še na nekaj vas moram opozoriti, in to je, da z obrekovanjem ne grešimo samo tedaj, ako razodevamo grehe bližnjega; tudi takih stvari ne smemo o njem pripovedovati, ki niso greh in pri katerih je celo povsem nedolžen, ki mu pa lahko zmanjšajo veljavo in spoštovanje ter mu škodujejo. Grešil bi torej na primer z opravljanjem, kdor bi meni nič tebi nič pripovedoval o hčeri iz veljavne družine to, kar je le njemu znano, da je namreč prav za prav nezakonski otrok jednega zakonskih.

7. Kar sem povedal o opravljanju, pa še veliko bolj velja o obrekovanju. Če opravljanje nasprotuje ljubezni do bližnjega, potem še veliko bolj obrekovanje; če opravljanje napeljuje v mnogovrstne grehe, potem še brez primere bolj obrekovanje; in če opravljanje žali pravico bližnjega in sploh nasprotuje blaginji človeške družbe, vse to velja tudi o obrekovanju, samo da je obrekovanje še vse hujše in pogubnejše. To uvidimo, če premislimo, kedaj da grešimo z obrekovanjem.

Z obrekovanjem grešimo, če pripovedujemo o bližnjem izmišljene napake, ali če njegove resnične napake povečavamo. Opravljivec se torej po-

služuje resničnih, pa ne znanih napak bližnjega, da mu škoduje na časti, obrekovalec pa naravnost nastopi pot laži; izmisli si, spremeni in popači, pretirava; z jedno besedo, obrekovalec razširja neresnične napake bližnjega. Oče obrekovanju je zato po pravici hudič. Vsaj je bila laž prvi greh na svetu in ta greh je storil hudobni duh. In to ni bila katerasikoli navadna laž, ampak pravo, resnično obrekovanje, obrekovanje, naperjeno proti gospodu Bogu samemu, krivična obdolžba, češ, da je Bog lagal, ko je rekel prvima človekoma, da bosta umrla, če jesta prepovedan sad ter da jima ne privošči sreče, katero bi imela, če bi sad uživala. To nam kaže dovolj, kaj je obrekovanje; pa presodimo obrekovanje še v drugem oziru in uvideli bode, kako je pogubno in zaničljivo. Spomnite se, katero zločinstvo je bilo največje, kar se jih je storilo na zemlji. Bila je to obsodba ne kakega navadnega človeka, ampak obsodba Sinu božjega samega, smrtna obsodba Jezusa Kristusa. In kateri greh je povzročil to zločinstvo? Obrekovanje in samo obrekovanje; bile so krive priče, zaradi katerih je bil obsojen Jezus Kristus. Ker je bil svetost sama, ker ni mogel imeti nobenega, niti skrivnega, niti očitnega greha, še celo ne sence greha na sebi, niso mogli zoper njega uporabiti opravljanja, da bi mu odkrili kak skriven greh; vse, karkoli so govorili zoper njega, ni moglo drugega biti, kakor laž, kakor golo obrekovanje. In tako vidimo obrekovanje v početku človeškega rodu in vidimo je zopet, ko umira cvet človeškega rodu, ko umira Jezus Kristus na križu, in obakrat kot sovražno orožje, katero je vihtel hudobni duh zoper človeka, stvar božjo, in zoper Stvarnika samega. Iz tega zadostno spoznate vso ostudnost obrekovanja in ni mi treba tega dalje razpravljati.

8. Poseben greh zoper osmo božjo zapoved je tako imenovano podpihovanje. S podpihovanjem grešimo, kedar komu povemo, kaj je prijatelj, so-sed, tovariš v službi ali kdo drugi slabega govoril o njem in tako skalimo lepo sporazumnost med njima. Podpihovanje se torej razločuje od opravljanja v tem, da opravljanje meri zoper čast bližnjega, podpihovanje pa zoper prijateljstvo; podpihovanje je zato obrnjeno naravnost zoper med-

sebojno ljubezen in zaradi tega lahko spravi dušno izveličanje dotičnih v največjo nevarnost. Druga, glavna zapoved krščanske ljubezni, katero moramo ravno tako spolnovati kakor prvo, da se večno izveličamo, se namreč glasi: „Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe“; podpihovanje pa skuša naravnost otežiti, da se spolnuje ta zapoved. Če se tolikrat dogaja, da se prijateljstvo umika sovraštvu; da se sosed ogiba soseda, da se ljudje, ki so v eni in isti javni ali zasebni službi, ne pogledajo, kakor bi bili tujci, če občujejo mrzlo in nezaupno med seboj, če morebiti drug drugemu klubujejo in nagajajo; če se tolikrat dogaja, da se med seboj več ne razumejo mož in žena, tašča in sinaha: je žalibog temu krivo v mnogih, premnogih slučajih ono ostudno prenašanje govorice in dvojezičnost, z drugo besedo: podpihovanje. Podpihovanje napravlja v tolikih družinah nemir in zamero, mržnjo, sovraštvo in srd. Zato govori Gospod že v starem zakonu: „Gospodu se studi“ oni, „ki trosi razprtije med brati“ (Preg. 6, 19); in zopet: „Proklet bodi podpihovalec in dvojezičnik; zakaj med veliko njih, ki v miru živé, napravi zmešnjave.“ (Sir. 28, 15.) Varujte se torej te grde pregrehe in ne poslušajte ljudij, ki nikakor ne mislijo bližnjega obvarovati škode s svojimi besedami ter s tem storiti le svojo dolžnost, ampak se pečajo s podpihovanjem zato, da sejejo razpor in neslogo in da tako narejeno zmešnjava sami porabijo v to, da se vtihotapijo bližnjemu za prijatelja, ali da spodrinejo bližnjega iz službe ter si skušajo tako pridobiti časnega dobička. Vsakdanje življenje nam podaja v tem oziru le preobilo najžalostnejših zgledov.

9. Grehi zoper bližnjega čast, o katerih sem vam doslej govoril: opravljanje, obrekovanje in podpihovanje, ne ostanejo samo v srcu, ampak se javljajo tudi zunanje. Vendar pa zoper bližnjega čast ne grešimo samo z zunanjimi grehi, ampak tudi z notranjimi; ne grešimo samo, če spodkopujemo čast bližnjemu pri drugih ljudeh, ampak grešimo tudi, če jo kratimo sami pri sebi. To delamo s krivim natolcevanjem in predrzno sodbo; in tudi te grehe prepoveduje Bog v osmi božji zapovedi. Iz tega zopet izprevidite, kako sveta da je Bogu čast človekova in kako očetovsko skrbi zanj in jo varuje.

S krivim natolcevanjem grešimo, če brez zadostnega vzroka sumimo kaj hudega o bližnjem. Pri tem nismo torej trdno prepričani, da bi bil bližnji to ali ono storil, da bi znal imeti to ali ono slabo lastnost, ampak samo sumničimo, se nagibamo k misli, da je temu tako. V tem oziru nam torej prepoveduje osma božja zapoved, da ne smemo v škodo bližnjemu sumiti krivo, to je, brez zadostnega vzroka. Tako je na primer sumil Heli, kakor nam pripovedujejo bukve kraljev (I. 1, 13), da je pobožna Samuelova mati pijana, ko je pri molitvi samo ustnice pregibala, in ne ob enem govorila; tako sumijo mnogi, ki brez premisleka obsodijo poštenega posla, da je to ali ono izmaknil in vendar ima v resnici eden domačih otrok, ki pa mora seveda že tako nedolžen biti, vse te različne tatvine na vesti i. t. d. Nasprotno pa ni krivo natolcevanje, ni neutemeljeno sumničenje, če vidimo, kako se človek, ki je bil že kaznovan zaradi tatvine, plazi sumno po hiši, ali kako pobožno poklekava v cerkvi ravno pri skrinjici, in če potem sumimo, da preži na denar. Krivo natolcevanje tudi ni, če ménimo, da preti nevarnost sinu ali hčeri, ki z osebami drugega spola prezaupno, preprijazno in skrivno občujeta in se pri tem tako rada odtegujeta očém očeta in matere; to ni natolcevanje, ampak sama skrbnost, katero žalibog le prepogosto in le preveč opravičujejo dogodki vsakdanjega življenja. Ravno tako ni krivo natolcevanje, ampak le modra previdnost, če gospodarji in mojstri hočejo vedeti, kaj počenjajo njihovi posli in učenci ob nedeljah in praznikih in s kom občujejo. Bog daj, da bi po vseh družinah s tako zdravo previdnostjo in vestno natančnostjo pazili na svoje domače.

Samo po sebi je jasno, da je krivo natolcevanje greh; zakaj vsakter človek ima pravico, da ga bližnji spoštuje, dokler mu ni dal resničnega povoda, da ga presoja drugače. Sami zahtevamo da se tako ravna z nami; zato pa tudi moramo isto privoščiti bližnjemu po besedah: „Česar nočeš, da ti drugi storé, tega tudi ti drugim ne stôri.“ Saj kažejo tudi slabi nasledki krivega natolcevanja, kako naj je presojamo. Ti nasledki se prepogostno razodevajo v nekem odurnem preziranju in žaljivi nezaupnosti proti bližnjemu, trdosrčnosti vsake

vrste in predrzni sodbi ter se na zadnje le prerado javljajo v pravem opravljanju bližnjega. Če se razruši sreča marsikaterega zakona, ni redko krivo temu natolcevanje; iz njega izvirajoča nezaupnost kruši medsebojno ljubezen, jo ohlaja in naposled odtuji zakonska drug drugemu; začneta se ogibati drug drugega, iščeta drugih oseb in tako morebiti naposled zabredeta tje, kamor ju je že spočetka bilo postavilo po krivici krivo natolcevanje; zabredeta v nezvestobo, v prešestvo. Pravo dobroto torej skazuje Bog človeški družbi, ko prepoveduje krivo natolcevanje.

10. Enako dobroto nam naklanja zapoved, ki prepoveduje predrzno sodbo. S predrzno sodbo pa grešimo, če imamo brez zadostnega vzroka za gotovo in resnično, da je bližnji kaj hudega storil. Pri tem torej nič več ne sumimo, ne ugiblremo sem ter tje, ampak izrečemo v svojem srcu naravnost in določno dovršeno sodbo o bližnjem; ne govorimo samo: znalo bi biti, ampak: tako je; ta je ukradel in nihče drugi. Ni mi treba naštevati takih predrznih sodb; vsakdanje življenje nam kaže le preveč vzgledov, kako strahovito hitro si toliko ljudij osnuje tako sodbo, ne da bi jim vest najmanjšo stvarico očitala. Dosti jim je, da slišijo le mrvico slabega o bližnjem ali beró kaj takega v časnikih, in precej imajo to za resnično ter kot golo resnico in z vso odločnostjo trdijo tudi v pričo drugih.

Ne imenuje se brez vzroka taka sodba predrzna sodba, zakaj v resnici je drzen zločin zoper bližnjega, zločin zoper človeško družbo, zločin zoper Boga samega. Zločin je in krivica, storjena bližnjemu, ki se obsodi brez zadostnih vzrokov in dokazov; zločin, storjen človeški družbi, ki mora trpeti škodo, če vsled tega bolj in bolj gine medsebojno spoštovanje in zaupanje, zločin je nazadnje zoper Boga, kateri edini preiskuje srce in obisti, in kateremu posega v sodniške pravice predrzna sodba, ki sodi in obsoja to, česar ne vidi.

Zato nas pa ljubi Izveličar tako iskreno svari, naj se varujemo predrzne sodbe. „Ne sodite, da ne boste sojeni.“ (Matevž, 7, 1.) Težko je že predstojniku, če mora soditi, kakor mu nalaga služba in dolžnost; zaradi strašne odgovornosti si mora prizadevati, da sodi le po resnici in pravici. Kdo

naj se torej vsiljuje za sodnika, če ni v to poklican, in kdo naj na svojo škodo ne samo nepoklican, ampak tudi brez zadostnih vzrokov sodi in obsoja svojega bližnjega? Nasproti tolikim krivičnim sodbam svetá nas mora res tolažiti, da se Bog sam tako rekoč z vso svojo veljavo poteguje za čast bližnjega, ko prepoveduje jo kratiti in si samemu sebi pridržuje končno sodbo; vendar pa mora tudi pretresti naše srce, če žuga, da nas bode sodil tako, kakor mi sodimo bližnjega. Ne sodite torej nepoklicani, da ne boste sojeni!

11. Odgovoriti vam moram še na nekaj vprašanj. Prvo se glasi: Kako se moramo vesti, če smo prisiljeni poslušati opravljivo govorjenje? Na to odgovarjam: Če smo prisiljeni poslušati opravljivo govorjenje, ne smemo imeti nad tem nobenega dopadenja, marveč kolikor se dá, moramo kazati svojo nezadovoljnost in zabranjevati opravljive besede.

Opravljivo govorjenje so besede, obrnene zoper bližnjega čast, kakoršne le prepogosto slišiš v družinah, v družbah, gostilnah i. t. d. V tem oziru tedaj lahko grešimo raznovrstno, pred vsem, če ne zabranjujemo takih govoric, akoravno bi to lahko storili. Pri tem pa se moramo v različnih okoliščinah različno vesti. Če si gospodar, predstojnik, moraš podložnika po vesti in dolžnosti posvariti in zavriniti; če si pa v družbi sebi enakih, moraš oporekati opravljivim besedam, če smeš upati, da bode to kaj izdalo, to se pravi, da ne bodeš s takim odkritim oporekanjem še poslabšal zadeve, in opravljivca in obrekovalca že bolj razvnel, da nadaljuje in potrjuje opravljivo govorjenje. Drugače pa si moraš prizadevati, da natihoma zasučeš govor drugam, ali — in to je vedno mogoče in večinoma tudi najboljše — da z vnemarnim in resnim obličjem pokažeš, da ti opravljive govorice niso všeč in da jim nikakor ne pritrjuješ. Naposled tudi glej, da prej ko prej zapustiš družbo takih ljudij, in se je v prihodnje po možnosti ogibaš; zakaj tudi tu velja: ogibaj se priložnosti v greh. Kaj lahko se nam namreč pripeti, da nas drugi speljejo v tak pogovor, ko še tega ne opazimo, in da potem ne grešimo samo, ker nismo zabranili takih govoric, ampak tudi z drugimi grehi. Ni pa pri tem treba, da sami govorimo; greh je

že samo tiho dopadenje, škodoželjnost, neredna zvedavost, krivo natolcevanje, predrzna sodba, vsi grehi, ki so zoper ljubezen do bližnjega in katere kaj lahko storimo, če radovoljno poslušamo take opravljive govorice, akoravno se ti grehi ne kažejo vselej na zunaj. — Pogosto pa ne ostanemo samo pri teh notranjih grehih; tudi zunanje kažemo svoje zanimanje, radovednost, dopadenje; poprašujemo, potrjujemo to ali ono, sami kaj pristavimo, prekinen govor spravimo zopet v tir, da se nadaljuje, s kratka: kaj lahko se storimo sokrivi na razni način opravljenih govoric, če jih poslušamo. Tako ne grešimo samo zoper ljubezen, pač pa pogosto tudi naravnost s s o - opravljanjem in s s o - obrekovanjem. Zato ponavljam le to, kar sem že namignil zgoraj: nikar ne obiskujte družb, katerim ni sveta nobena stvar, nobena oseba, temveč ogibajte se jih in varujte se tako grešne priljubljenosti.

Ogibati pa se moramo tudi še druge vrste opravljanja, katerega ne zakrivi jezik, ampak peró, — po časnikih. Žalostno je v resnici, kam je dospela v tem oziru naša dôba in kako hudo greše zoper osmo božjo zapoved časniki, pa tudi njih bralci. Kakšno opravljanje, kakšno obrekovanje, posebno zoper duhovne osebe; vsled tega pa tudi kaka podivjanost v javnem življenju, — zares sramota za toli hvalisano omiko in človekoljubje. Ne bojujejo se z razlogi, kakor bi se pristojalo resnim možem, ampak poslužujejo se osebnih zabavljic. Ni se nam treba čuditi, — da ostanem pri tem, kako se greši v tem oziru zoper duhovne osebe — če se obrekovanje tudi dandanes obrača zoper cerkev in njene najzvestejše člane. Saj vemo, kedo da je oče obrekovanju in da obrekovanje tudi ni prizaneslo vstanovitelju in glavi svete cerkve, Kristusu. Pretresti pa nas mora v dnu srca, če pomislimo na vse posledke takega opravljanja. Nič nam ne kaže tako očito teh posledkov, kakor obrekovanje zoper Kristusa. Tu vidimo na eni strani brezvestne hudobneže, ki si izmislijo obrekovanje zoper njega in njihove pomagače, ki trosijo to obrekovanje med množico; na drugi strani pa vbogo, omahljivo ljudstvo, katero le prehitro zaslepé in zapeljejo. Danes še vriskajo Zveličarju „hozana!“ za nekaj dni pa že vpijejo; „križaj ga, križaj ga!“

in ga zapusté. Tako popolno je doseglo svoj namen obrekovanje zoper Kristusa. In dandanes?

Tu raznovrstno opravljanje in obrekovanje, tam časopisi, ki se okoriščajo z razširjanjem tega opravljanja in obrekovanja, ondi pa ljudje, ki hlastno segajo po vsem tem, lahkoverno sprejemajo vá-se, dalje raznašajo, drugim pripovedujejo. In nasledki? Obrekovanje, ki se je spočelo v preziranju, v brezbriznosti, v sovraštvu zoper cerkev in njene služabnike, mora po naravnem potu zopet roditi zaničevanje, brezbriznost in sovraštvo proti sv. cerkvi. Mnogi postanejo mrzli proti svoji materi, sveti cerkvi, odtujé se ji, ter jo naposled začno sovražiti. „Umreti mora!“ je obsodil zbor Kristusa in kakor je Kristus tedaj umrl po svojem telesu, tako umira tudi še dandanes v dušnem oziru v marsikakem sreču, v marsikaki družini zaradi opravljanja in obrekovanja, ki se raznaša po časnikih.

Nasproti tem žalostnim pojavom velja pravilo: ogibaj se, beži! Noben katoličan ne more imeti mirne vesti, če brez prave, brez veljavne potrebe, pred B o g o m veljavne pravim, prebira časnike, ki dan za dnevom blatijo najsvetejše, teptajo cerkev, sramoté njene služabnike in jih izročajo zaničevanju. Prašam te, kaj bi vendar rekel o človeku, kateri bi vedel, da mu znan malopridnež dan za dnevom najsurevejše sramoti očeta in mater in bi se za vse to nič ne zmenil? Gledal bi mirno, kako mu prihaja dan za dnevom v hišo, najgrje zaničuje očeta in mater ter ga za vse to še povrhu plačeval? Ali bi ne ravnal tak sin prav po zverinsko?

Tako delajo katoličani, ki brez prave potrebe beró liste, katere sem prej opisal. Škodujejo pred vsem sami sebi; zakaj hudobne besede popačijo človeka in skoraj si ne moremo misliti, da bi taki ljudje, ki dan za dnevom beró najpodlejše zabavljice zoper cerkev in duhovnike in srkajo váse ta strup proticerkvenega sovraštva, ne trpeli od dné do dné večje škode na veri in verskem življenju in nazadnje tudi do cela ne zgubili verskega prepričanja. Ne škodujejo pa samo sebi, ampak z naročanjem takih listov postanejo sokrivi vseh opravljenih govoric, ki se tako razširjajo, in pogubnih posledkov, ki iz tega izvirajo. Saj ravno s svojim denarjem pomagajo listom, da izhajajo

in s tem, da jih naročajo in beró, jim odkazujejo pot in smer, katere naj se držé. O onih, ki beró brez potrebe take liste, moramo pač misliti, da so jim ti listi všeč in da so pisani v njihovem smislu in to mora take liste spodbadati, da nadaljujejo svoje pogubno delo. Potemtakem ti tudi nasproti opravljanju, ki se dogaja s peresom, ne preostaja drugega, kakor: ogibaj se, beži, ne naročuj takih listov, ne prebiraj jih. Bog daj, da bi si pač vsi katoličani z vso resnobo zapisali to v srcé kot veliko, vestno dolžnost, da ne bodo enkrat pred večnim sodnikom dajali odgovora za vso strašno škodo, katero napravljajo taki listi.

12. Nadaljno vprašanje, na katero mi je odgovoriti, je tudi to: kaj smo dolžni storiti, če smo škodovali bližnjemu na njegovi časti in dobrem imenu? Odgovor se glasi: Dolžni smo, 1. preklicati obrekovanje in zasramovanega prositi odpuščenja; 2. v vseh slučajih, kolikor se dá, popraviti škodo, ki smo mu jo storili na njegovi časti, na njegovem dobrem imenu in s tem morda tudi na drugem premoženju.

Ni mi treba dalje dokazovati, da smo dolžni vse to storiti; to je tako jasno, kakor je tat dolžan vrniti ukradeno blago in popraviti storjeno škodo. Kdor je torej bližnjega obrekoval, to se pravi, o njem lagal, mora laž naravnost, jasno in brez ovinkov preklicati, druge poti ni. Kdor je bližnjega opravljal, ta sicer ne more preklicati, ker je bilo to, kar je govoril, resnično, če tudi ni bilo znano; prizadevati pa si mora, da na drug način vrne bližnjemu dobro ime, ali da ga izgovarja, ali da povdarja njegove dobre lastnosti, katere ga priporočajo in mu sam skazuje spoštovanje, kolikor to pripuščajo razne okoliščnosti. Kdor je razrušil sporazumnost med prijatelji, sosedi, posli, jo mora popraviti, in tiste, ki živé v sovraštvu, zopet spraviti. Kdor bližnjemu z obrekovanjem in opravljanjem ne škoduje samo na časti, temveč tudi na premoženju, kdor n. pr. obrtniku z neresničnimi besedami odžene ljudi, ki so pri njem kupovali, kdor bližnjemu z opravljanjem in obrekovanjem naravnost sné službo, mora pred vsem popraviti storjeno škodo.

Preklicati in popraviti dobro ime moramo nadalje vpričo tistih, pred katerimi smo opravljali in

obrekovali; zasebno, če se je zgodilo zasebno, javno, če se je zgodilo javno. In sicer je dolžan popraviti škodo na časti in premoženju pred vsem tisti, ki je opravljal in obrekoval; če pa ta ne stori svoje dolžnosti, pa so potem za njim to dolžni storiti tudi tisti, ki so na kak način pripomogli, da se je kratilo bližnjemu dobro ime, kateri so vedoma provzročili opravljlivo govorjenje, vpraševaje pospeševali, dalje razprejali in raznašali. Tu velja isto, kakor pri tatvini. Ukradenega blaga povrniti in škode popraviti ni dolžan samo tat, temveč tudi tisti, ki so to ukazali ali sploh kakorkoli pomagali pri tatvini. Kdor bi pa opravljlive govorice samo poslušal in na nje čisto nič ne uplival, bi pač v tem oziru ne imel nikakoršnih dolžnostij do onih, kateri so zgubili dobro ime.

Samo po sebi pa se ume, da dolžnost preklicevati neha, če bi to le bolj škodovalo in nič ne koristilo; kakor sploh še drugi vzroki v posameznih slučajih odvezujejo od te dolžnosti. Da pa to niso malenkosti, katere bi smel človek kar meni nič tebi nič prezirati, ampak jako resne stvari, povzemate lahko iz tega, da tudi dediči opravljlivca in obrekovalca prevzamejo dolžnost, popraviti za njim škodo na premoženju, katero je naredil drugim z opravljanjem in obrekovanjem.

13. Če pa premišlujem v duhu vse mnogovrstne grehe zoper čast bližnjega: vse opravljanje, obrekovanje in podpihovanje, katero se tako pogosto dogaja po družinah, družbah, v gostilnicah i. t. d.; če prevdarjam, kako lahkomišno ravnaajo posebno tudi časniki s častjo bližnjega in se z njo kar igrajo; če premotrivam vso dušno in gmotno škodo, ki iz tega izvira: vse bolečine, vso britkost, vso žalost, vse solze, vse žalitve in bolezní, vso upornost in jezo, vse preklinjevanje in rotenje, vso mržnjo in sovraštvó, vse druge grehe, s katerimi se ljudje zasramujejo in obrekujejo, vso škodo pri zaslužku in dobičku; in če nasprotno opazujem, kako malo si ljudje prizadevajo, da popravijo krivico, prekličejo obrekovanje, vrnejo dobro ime onemu, katerega so opravljali, popravijo škodo, katero so bližnjemu storili na premoženju; če premišlujem, kako redko popravljajo listi tudi najbolj obrekljiva poročila in novice, in če sploh popravljajo, kako delajo to zavito in zasukano, da

bi moral človek prej misliti na novo obdolžbo, kakor na popravek; če prevdarjam, da mnogi listi sploh ne morejo več popolno vrniti dobrega imena, ker mnogi pač zvedó obrekovanje ne pa preklica, in ker ljudje žalibog rajši verjamejo slabo, kakor dobro; in če z vsem tem ravnanjem primerjam, kako resno se poteguje Bog za človekovo čast, ko je dal posebno zapoved, da jo varuje; kako nas opominja na sodbo in pretí, da tudi nam ne prizanese, če ne prizanašamo dobremu imenu bližnjega in ne poplačamo dolga in škode do zadnjega vinarja: če v duhu vse to premišljujem, mi grôza spreleti srce in žalostno vzdihnem: Moj Bog! kako strašno se bode godilo opravičivcem, obrekovalcem in podpihovalcem sodnji dan!

14. Varujmo se torej grehov zoper čast bližnjega. Nikar si ne izmišljajmo o bližnjem napak, katerih nima; nikakor pa tudi brez vzroka, veljavnega pred Bogom, ne razodevajmo njegovih resničnih napak in ne pripovedujmo jih drugim, kakor tistim, ki so za to poklicani. Ne domišljujmo si, da vidimo bližnjemu v srce, in ne podtikajmo nikdar njegovim dobrim delom slabih in nečistih namenov.

Pred vsem pa se varujmo napake, s katero grešé premnogi ljudje. Če namreč kdo hvali bližnjega, sicer tudi pritrjujejo, pa nekako mrzlo in prisiljeno in zraven — kakor že sploh znajo taki ljudje govoriti — radi pripomnijo, da bi mogli tudi kaj slabega povedati o njem, če bi le hoteli. Že samo s tem vzbujajo sum, nezaupnost in zvedavost, napravljajo krivo natolcevanje, predrzno sodbo in opravičivo govorjenje ter tako škodujejo bližnjemu.

Pred vsem pa brzdajmo srce in jezik in skušajmo zatreti grehe zoper bližnjega čast takoj v početku. Kaj pa napeljuje tako pogosto v te grehe? Mnoge spelje neka jezičnost in nepremiselnost. Karkoli vidijo in slišijo, karkoli jim pride na misel, precej morajo povedati; in če je še tako neumno, in če še tako žali bližnjega; prav hudo jim je pri srcu in ne dá jim miru, če bi morali kaj za-se ohraniti. — Druge napeljuje ošabnost in zelo neumestna častihlepnost; hočejo biti zanimivi in se kazati bistroumne, češ, kaj vse zasledé; neko zadoščenje iščejo v tem, da vedó nekaj, kar drugim

ni znano, in da morejo potem vsi srečni kaj posebno zanimivega povedati. — Druge napeljuje zopet neka duševna plitvost in zunanost. Nikoli si resno ne pogledajo v srce, in če pogledajo, nikoli odločno ne vstrajajo, ampak kakor hitro mogóče bežé nekako pred seboj ter se divje drvé za dogodki zunanjega sveta. Zato pa toliko bolj zlobno obirajo bližnjega. Mnoge napeljuje tudi srce, že po naravi nagneno k sumničenju, druge zopet neko nizko, podlo mišljenje. Kakor neki hrošč že po nagonu rije po blatu, in kakor neki jastrebi najrajše žró mrhovino, tako tudi marsikoga najbolj veseli, če zasleduje slabosti in napake bližnjega in jih potem zlobno raznaša. To so ljudje, ki vidijo pezdí v očesu bližnjega, bruna pa v svojem ne vidijo; ki sami duševno gnjili, to duševno propalost podtikajo tudi drugim. To nizkotnost in podlost pač lahko zakrivi tudi domača vzgoja, če namreč otroci doma slišijo dan za dnevom, kako se bližnji obrekuje in blati. Da pa temu prav mnogo pripomore tudi neke vrste tisk in slovstvo, nas vsakdanja skušnja žalibog le preveč prepričuje. — Bogat vir grehom zoper čast bližnjega je nadalje tudi zavist, kruhoborstvo in nevoščljivost, škodoželjnost in pohlepnost po dobičku; najobilnejši vir pa medsebojno nasprotstvo in mržnja, sovraštvo in maščevalnost. Marsikdo še sam ne vé, kaj ima zoper bližnjega, pa ta sovražni čút proti bližnjemu, katerega se pogosto sam ne zaveda, ne pozna nikake prizanesljivosti, nikakega usmiljenja. Kako strašno pa deluje maščevalnost, vsakdo vé. Ne umiré se celi rodovi, če se jih je ta strast postalila.

Zato pa pazimo na jezik in srce, in zato še enkrat prav iskreno opominjam: skušajmo zatreti grehe zoper čast bližnjega takoj v početku. Borimo se torej zoper blebetavost in nepremiselnost v govoru, in vedno se spominjajmo besede Gospodove, da bomo dajali odgovor za vsako potrebno besedo, koliko bolj še torej za vsako opravičivo, za vsako obrekljivo besedo. — Vojskujmo se zoper nečimernost in častihlepnost in ne pripustimo jima, da se nasičujeta na škodo bližnjemu. Tembolj pa naj nas spremlja sveta resnoba v vsem dejanju in nehanju in nam pogled obrača bolj na lastne kot na tuje napake. Če pa

nam poklic in služba nalaga dolžnost, da pazimo na bližnjega, ne delajmo tega zato, da bi ga sramotili, temveč zato, da ga poboljšamo, ali če se nam to ne posreči, da vsaj preprečimo, da drugim ne škoduje; vedno torej v duhu krščanske ljubezni. — Če se že po naravi nagiblamo h krivemu naltolcevanju, o borimo se z vso odločnostjo in brzdamo svojo domišljijo, drugače nas siloma zapelje, da storimo največjo krivico bližnjemu in ga najhujše predrzno obsodimo. Čudovito, pa tudi strašno je ob enem, kako si zna prosta in nebrzdana domišljija izmisliti vse mogoče o popolnoma nedolžnem in po svoje prirojiti. — Tisti pa, ki imajo sami slabo vest in zato obdolžujejo tudi bližnjega, naj se spomnijo ostre sodbe Gospodove

in naj zato same sebe sodijo, in ne bližnjega; zakaj z mero, s katero merijo, se bode tudi njim odmerilo. — Pred vsem pa ne trpimo v svojem srcu nikake zavisti, nikake nevoščljivosti, nikake škodoželjnosti, nikake mržnje, nikakega sovraštva in nikake maščevalnosti. Gospodujmo sami čez vse te različne strasti in ne dovoljujmo jim, da nam gospodujejo.

Če bodedo tako čuvali jezik in srce, se bodedo tudi ognili grehom zoper čast in dobro ime bližnjega. V to naj nam podeli Bog milostno svojo pomoč. Amen.

Blagoslov vsemogočnega Boga, Očeta in Sina in svetega Duha, pridi nad vas in ostani vedno pri vas. Amen.

V Ljubljani, na svečnico, leta 1896.

† Jakob, knezoškof.

Opomnja. Predstoječe pastirsko pismo naj se prečita primerno razdeljeno dve zaporedni nedelji vernikom z lece.

Postna postava

za ljubljansko škofijo v letu 1896.

Polajšave, ki so se gledé posta doslej dajale v ljubljanski škofiji, veljajo vsled novega, za pet let danega privoljenja apostolske stolice z dné 15. septembra 1894 tudi za leto 1896.

Verniki ljubljanske škofije so tedaj dolžni pri spolnovanju postne zapovedi paziti v tekočem letu na sledeče določbe:

I. Dnevi, o katerih si je pritrpati treba ali o katerih je dovoljeno le jedenkrat do sitega jesti, so:

1. Vsi dnevi štiridesetdanskega posta razun nedelj.
2. Kvatrne srede, petki in sobote.
3. Srede in petki v adventu.
4. Dnevi pred binkoštni, pred prazniki svetega Petra in Pavla, vnebovzetja Marijinega, vseh svetov, čistega spočetja Marije Device in pred Božičem.

II. Dnevi, o katerih je prepovedano meso jesti, dovoljeno pa, rabiti maslo in živalsko maščobo, so:

1. Vsi petki celega leta.
2. Pepelnična sredo, štiri kvatrne srede in kvatrne sobote.
3. Trije zadnji dnevi velicega tedna.
4. Dnevi pred binkoštni, pred prazniki svetega Petra in Pavla, vnebovzetja Marijinega, vseh svetov, čistega spočetja Marije Device in pred Božičem.

III. Privoljeno je nadalje meso jesti:

1. Za vso škofijo, kolikorkrat je zapovedan praznik na kak poprej imenovani dan, na kateri je meso jesti prepovedano.
2. Za posamezne kraje, kolikorkrat je kak semenj na tak dan. (V mnogih farah je po več raznih krajev, ki so drug od drugega oddaljeni; tu polajšanje ne velja za vso faro, ampak

le za tiste kraje, kjer se zaradi semnja večja množica ljudij shaja.)

3. Za posamezne osebe:

a) Razun pepelnične srede, zadnjih treh dni velicega tedna ter dni pred binkošti in Božičem se za vse druge dni polajšanje, to je privoljenje meso jesti, daje:

delavcem v tovarnah (fabrikah) in v premogovih rudokópih;

popotnikom, ki v krčmah ali gostilnicah jedó;

tudi drugim, kateri morajo v gostilnico na hrano hoditi.

b) Razun velicega petka se za vse druge dni tako polajšanje daje:

železničnim sprevodnikom ali konduktérjem;

vsem, ki po železnici potujejo in so prisiljeni na železničnih postajah v ondotnih gostilnicah jesti;

tistim, ki zaradi zdravja v kopeli bivajo, njihovim ondi bivajočim družinam in poslom.

c) Vse dni, brez izjeme, smejo mesne jedi uživati:

tisti, kateri so zaradi prevelike revščine primorani jesti, karkoli dobé;

tudi drugi, ki v družinah služijo ali živé, kjer se postno ne kuha.

Vendar naj taki gledajo, če je moč, da se vsaj veliki petek mesnih jedij zdrže.

IV. Vse tiste postne dni v letu, o katerih je le jedenkrat nasititi se pripuščeno, in ves štiridesetdanski postni čas, tudi ob nedeljah, je vživanje

rib in mesa pri ravno tistem obedu prepovedano. Treba se je zdržati mesa ali rib.

V. V jedi pritrgovati si ni treba: bolnikom, nadalje onim, ki težka dela opravljajo; slednjič onim, ki eden in dvajsetega leta še niso dopolnili, ali pa so šestdeseto prestopili.

Oni, katerih ne veže zapoved v jedi pritrgovati si, smejo tiste dni, kadar je drugim v jedi pritrgovati si zapovedano, pa ne popolnoma prepovedano jesti meso, — izjemoma meso jesti, kolikorkrat med dnevom jed vživajo: nasproti pa smejo oni, katere veže zapoved v jedi pritrgovati si, tiste dni meso le o poludne in zvečer uživati, pa si zvečer po dolžnosti pritrgovati.

Gospodje župniki in spovedniki so pooblaščeni, da smejo v slučajni resnični potrebi prepoved o zavživanju mesa še bolj zlajšati, vendar pa ne več, kakor samo na eno leto. Kdor méní, da mu je stalne dispenze ali polajšave potreba, naj se zastran tega obrne na kn.-šk. ordinarijat.

Tukaj navedena določila pa ne veljajo tudi za redovnike; oni se ravnaajo po svojih pravilih.

Vsi verniki, ki se s tem podeljene polajšave poslužujejo, naj tiste dni štiridesetdanskega posta, o katerih to storé, — tudi ob nedeljah, — petkrat molijo „Očenaš“ in „Češčena Marija“ v čast britkemu trpljenju in smrti Jezusa Kristusa. Vendar jim je na prosto voljo dano, mesto tega primerno miloščino dajati.

